

CERTUS

domnīca mērķtiecīgai izaugsmei

Latvijas Konkurētspējas Ziņojums

2016

Kokrūpniecības nozare

Jānis Ozoliņš

KOPSAVILKUMS

- Mežs ir viens no galvenajiem Latvijas stratēģiskajiem resursiem. Pēc mežainuma Latvija ir viena no sešām bagātākajām ES valstīm.
- Kokrūpniecība ir Latvijas eksporta stūrakmens. Kokrūpniecības produktu ārējās tirdzniecības bilance ir vispozitīvākā – 2015. gadā eksports pārsniedza importu par 1,44 mljrd. EUR.
- Nozīmīgākais tirgus ir Lielbritānija, kur nokļūst vērtības izteiksmē 18% kokapstrādes un 10% mēbeļu izstrādājumu.
- Kokrūpniecībai ir svarīga loma valsts reģionu attīstībā, kur tā ir viena no svarīgākajām apstrādes rūpniecības nozarēm. Tikai 12% kokapstrādes (C16) uzņēmumu ir izvietoti Rīgas reģionā. Kokrūpniecības attīstība ir viens no instrumentiem, kurš būtu jāizmanto lauku apdzīvotības saglabāšanai.
- Baltijas valstīs kokrūpniecības galvenais uzdevums ir produktivitātes palielināšana. Produkcijas vērtība uz vienu nodarbināto Zviedrijā un Somijā ir būtiski augstāka nekā Baltijas valstīs – šis produktivitātes rādītājs Latvijā pirmapstrādē ir 5,6 reizes mazāks nekā Zviedrijā.
- Izvēloties, kurā no Baltijas valstīm investēt tālākapstrādē, jāsecina, ka produktus ar augstāku ražošanas automatizācijas potenciālu izdevīgāk būtu ražot Igaunijā, savukārt darbaspēka intensīvākiem produktiem piemērotāka būtu Latvija un Lietuva. Latvija ir perspektīva vieta investīcijām tālākapstrādē, taču, lai šo iespēju īstenotu, būtu nepieciešama efektīvāka komunikācija ar potenciālajiem starptautiskajiem investoriem. Nozīmīgāko devumu Latvijas konkurētspējas uzlabošanai nodrošinātu reinvestētās peļņas neaplikšana ar uzņēmumu ienākuma nodokli.
- Vadošajiem kokrūpniecības uzņēmumiem finansējums ir pieejams nepieciešamajā termiņā un apjomā, toties finansējuma pieejamība joprojām ir aktuāla problēma mazajiem un vidējiem kokrūpniecības nozares dalībniekiem.
- Latvijā ir labi attīstītas ar kokrūpniecības nozari saistītās zinātniskās institūcijas. Kokrūpniecības pētniecības pasūtījumu apjomi pieaug, tiek apkalpoti arī ārvalstu klienti, rodas iespēja piesaistīt gados jaunāku personālu, attīstīt infrastruktūru.

1. IEVADS

Kokrūpniecība ir pasaules mērogā perspektīva, augoša nozare.¹ Saskaņā ar ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (PLO) prognozēm globālais kokrūpniecības ražošanas apjoms turpmākajos 10-15 gados pieaugs par 1% gadā, bet straujāks pieaugums sagaidāms produktu starptautiskajā tirdzniecībā.² Pieaug attīstības valstu daļa starptautiskajā tirgū, un ir sagaidāms šīs tendences turpinājums. Papildus celulozei un papīram

kā galvenajiem starptautiskās tirdzniecības objektiem ir prognozējams citu tālākapstrādes produktu īpatsvara pieaugums tirgotās produkcijas vērtībā.³ Pasaules mērogā priekšrocības ir to valstu kokrūpniecībai, kurās ir radīti apstākļi kokmateriālu ražošanai ar zemāku pašizmaksu. Zemo pašizmaksu lielā mērā nosaka investīcijas augsti produktīvās mežaudzēs un loģistikas iespējas piegādāt galvenajiem tirgiem.

Kokrūpniecības nozares tautsaimniecisko lomu raksturojošie rādītāji, 2005.-2015. g⁴

1. tabula

Rādītājs	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
KOPĒJĀ PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA, milj. EUR	420	423	604	500	413	568	623	671	647	709	-
Īpatsvars IKP, %	3,1	2,5	2,7	2,1	2,2	3,2	3,1	3,1	2,8	3,0	-
EKSPORTA VĒRTĪBA, milj. EUR	848	901	1 039	819	671	960	1 100	1 184	1 310	1 415	1 479
Īpatsvars eksporta kopvērtībā, %	20,6	19,2	18,1	13,0	13,1	14,4	12,9	12,0	13,1	13,8	14,3
NODARBINĀTIE, tūkst.	41,1	37,8	37,2	32,9	24,5	26,9	28,1	28,6	33,9	33,2	28,8
Īpatsvars kopskaitā, %	4,2	3,7	3,5	3,1	2,7	3,2	3,3	3,3	3,8	3,8	3,2
Īpatsvars kopējos (darbaspēka) nodokļu ieņēmumos, %	-	-	-	-	-	0,5 (2,6)	0,7 (3,0)	0,7 (3,0)	0,7 (3,0)	0,7 (2,2)	-
VIDĒJĀ BRUTO ALGA, KOKAPSTRĀDE*, EUR	282	346	451	522	534	534	589	594	617	680	738
Īpatsvars valstī vidējā algā, %	80,6	80,5	79,7	76,5	81,5	84,4	89,2	86,7	86,2	88,9	90,2
VIDĒJĀ BRUTO ALGA, MĒBEĻU RAŽOŠANA**, EUR	262	327	414	421	451	447	445	469	514	573	616
Īpatsvars valstī vidējā algā, %	74,9	76,0	73,1	61,7	68,9	70,6	67,4	68,5	71,8	74,9	75,3
UZŅĒMUMU SKAITS NOZARĒ	2 239	2 355	2 263	2 266	2 206	2 255	2 140	2 459	2 578	2 622	-

¹ NACE 2. red. C16 (koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana) un C31 (mēbeļu ražošana)

² FAO. Global wood and wood products flow. Trends and perspectives.

<http://www.fao.org/forestry/12711-0e94fe2a7dae258fbb8bc48e5cc09b0d8.pdf>. Aplūkots 10.06.2016

³ NACE 2. red. C16.2 koka, korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana un C31 mēbeļu ražošana

⁴ Centrālā statistikas pārvalde 2016, Eurostat 2016, Latvijas Republikas Zemkopības ministrija 2016. Piezīmes: *-NACE 2. red C16;**-NACE 2. red. C31

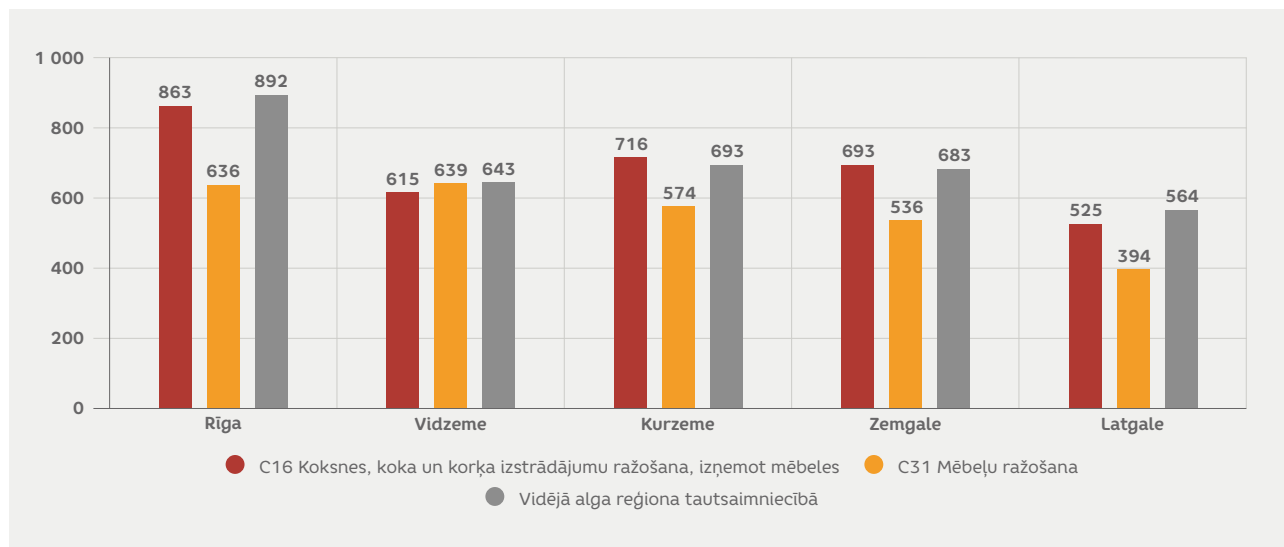
Mežs ir viens no galvenajiem Latvijas stratēģiskajiem resursiem. Mežainuma ziņā Latvija ir viena no sešām bagātākajām ES valstīm, jo mežu kopējā platība veido 50% valsts teritorijas. Pēc meža koksnes krājas uz iedzīvotāju (298 m³) Latvija atbilstoši 2010. gada Eurostat datiem ir 4. vietā Eiropas Savienībā, apsteidzot tās vidējo rādītāju 6 reizes. Tomēr Latvija platības ziņā veido tikai 1,6% no ES teritorijas, tādēļ, neraugoties uz valsts augsto mežainumu, Latvijā atrodas tikai 2,6% ES koksnes krājas. Turpretim teritoriāli plašākajās Baltijas reģiona kaimiņvalstīs, piemēram, Zviedrijā atrodami 13% ES koksnes krājas, bet Somijā – 9%, kas šajās valstīs veido resursu bāzi lielāka mēroga tautsaimnieciskām aktivitātēm. 49% meža Latvijā pieder valstij (Valsts meža dienesta dati), kas, plānveidīgi apsaimniekojot, stabilizē kokapstrādes izejvielu plūsmu.

Kokrūpniecība ir Latvijas eksporta stūrakmens. Kokrūpniecības produktu ārējās tirdzniecības bilance ir vispozitīvākā – 2015. gadā eksports pārsniedza importu par 1,44 mljrd. EUR. Galvenie Latvijas kokrūpniecības eksporta tirdzniecības partneri ir Lielbritānija, Zviedrija, Vācija, Igaunija Dānija un Lietuva. Nozīmīgākais tirgus ir Lielbritānija, kur vērtības izteiksmē nokļūst 18% kokapstrādes un 10% mēbeļu izstrādājumu.

Kokrūpniecības ieguldījumu IKP raksturo nozarē radītā kopējā pievienotā vērtība, kuras īpatsvars iepriekšējos vienpadsmit gados ir bijis 2,5-3,2% intervālā. Vidējā bruto alga nozarē kopš 2005. gada ir ievērojami pieaugusi – kokapstrādē 2,7, bet mēbeļu ražošanā 2,3 reizes. Tajā pašā laikā, automatizējot ražošanu un uzlabojot efektivitāti, nodarbināto skaitu ir izdevies samazināt gandrīz par trešdaļu. Tādējādi atalgojuma pieauguma radīto papildus slogu uzņēmēji kompensē ar produktivitātes kāpināšanu.

Bruto atalgojums Latvijas statistiskajos reģionos, EUR, 2015. g.⁵

1. attēls

Kokrūpniecības tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību kopskaits 2014. gadā, salīdzinot ar 2005. gadu, bija pieaudzis par 17% un sasniedza 2 622 vienības (atskaitot sīkos uzņēmumus – 657 MVU). Tajā skaitā 1 883 (530 MVU) vienības darbojās kokapstrādē, bet 727 (127 MVU) – mēbeļu rūpniecībā. Kokrūpniecībai ir svarīga loma valsts reģionu attīstībā, kur tā ir viena

no svarīgākajām apstrādājošās rūpniecības nozarēm. Tikai 12% kokapstrādes (C16) uzņēmumu bija izvietoti Rīgas reģionā (mēbeļu rūpniecībā (C31) – 41%). Kokrūpniecība, īpaši kokapstrāde (C16), spēj nodrošināt attiecīgajos Latvijas reģionos konkurētspējīgu atalgojuma līmeni (1. att.). Kokrūpniecības attīstība ir viens no instrumentiem, kurš būtu jāizmanto lauku apdzīvotības saglabāšanai.

⁵ Centrālā statistikas pārvalde (2016).

Atkarībā no pamatizejvielas pārstrādes pakāpes kokrūpniecība tiek iedalīta pirmapstrādē un tālākapstrādē.⁶ Pirmapstrāde 2014. gadā Latvijā veidoja 50% kokrūpniecības produkcijas vērtības, 41% kopējās pievienotās vērtības, un tās īpatsvars nozarē

nodarbināto kopskaitā bija 47%. Pēc darbinieku skaita 53 pirmapstrādes uzņēmumi bija vidējie uzņēmumi (50 līdz 249 darbinieki), savukārt tikai 4 – lieli uzņēmumi (250 darbinieki un vairāk).

Uzņēmējdarbības rādītāji Latvijas kokrūpniecībā, 2014. g.⁷

2. tabula

NACE 2. red. klase	Produkcijas vērtība, milj. EUR	Kopējā pievienotā vērtība, milj. EUR	Nodarbināto skaits, tūkst.	Kopējā pievienotā vērtība/produkcijas vērtība	Kopējā pievienotā vērtība uz nodarbināto, tūkst. EUR
Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana (C1610)	1 024 ↑	198 ●	13 ●	0,19 ↓	15 ●
Tālākapstrāde					
Finiera lokšņu un koka paneļu ražošana (C1621)	442 ↑	134 ↑	3 ●	0,30 ●	44 ↑
Namdaru un galdniecības izstrādājumu ražošana (C1623)	157 ↑	40 ↑	4 ↑	0,26 ↓	10 ↑
Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana (C1629)	209 ↑	48 ↑	2 ↑	0,23 ↓	28 ↑
Biroju un veikalu mēbeļu ražošana (C3101)	44 ↑	14 ●	1 ●	0,34 ↓	13 ↑
Virtuves mēbeļu ražošana (C3102)	10 ●	3 ●	0,4 ●	0,28 ●	6 ↓
Matraču ražošana (C3103)	9 ↑	2 ↑	0,2 ↑	0,26 ●	13 ↑
Citu mēbeļu ražošana (C3109)	158 ↑	43 ●	5 ↓	0,27 ↓	9 ↑
Piezīmes:					
Rādītāja dinamikas tendence 2005.-2014. g.:t ↑ – augoša; ↓ – dilstoša; ● – nav izteikta.					
Nav datu par parketa paneļu ražošanu un koka taras ražošanu.					

(Avots: LR CSP)

Tālākapstrāde 2014. gadā Latvijā veidoja 50% kokrūpniecības produkcijas vērtības, 59% kopējās pievienotās vērtības, un tās īpatsvars nozarē nodarbināto kopskaitā bija 53%. Nozīmīgākie kokapstrādes (C16.2) uzņēmumi ir *Latvijas Finieris*, *Kronospan Riga* un *Byko-Lat*. Savukārt faktiskajā ģeogrāfiskajā tirgū strādājošie zviedru un somu konkurējošie uzņēmumi ir vidēji lielāki nekā Latvijā. Tālākapstrādē izcilāko sniegumu nodrošina finiera

lokšņu un koka paneļu ražošanas apakšnozare, kas viena pati veido 28% kokapstrādes pievienotās vērtības un kurā ir viena no augstākajām pievienotās un produkcijas vērtības attiecībām (2. tab.). Turklāt šīs apakšnozares neto apgrozījumā 43% veidoja lielākais Latvijas kokrūpniecības uzņēmums *Latvijas Finieris* (194 milj. EUR). Savukārt otra šīs apakšnozares līdera *Kronospan Riga* apgrozījuma daļa bija 37% (164 milj. EUR).

⁶ NACE 2. red. C16.1 zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana; NACE 2. red. C16.2 koka, korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana un C31 mēbeļu ražošana.

⁷ Centrālā statistikas pārvalde (2016).

Kokrūpniecības nozares darbības rādītāji starpvalstu salīdzinājumā, 2013. g., milj. EUR⁸

2. attēls

⁸ Eurostat (2016).

Salīdzinājumā ar pārējām Baltijas valstīm, kā arī Somiju un Zviedriju, Lietuvā un Igaunijā ir mazāks meža krājas apjoms nekā Latvijā (attiecīgi 2% un 1,8% no ES krājas, salīdzinot ar 2,6% Latvijā), taču to kokrūpniecība ir vēsturiski attīstījies līdzīgos apstākļos. Somijā un Zviedrijā turpretī ir kopumā 22% ES koksnes krājas un ilgstoši tirgus ekonomikas apstākļos attīstīta kokrūpniecība, kas palīdz identificēt attīstības virzienus Latvijai.

Vērtējot pēc saražotās produkcijas vērtības, salīdzinātajās valstīs ir attīstīta kokrūpniecība (2. att.). Laikposmā no 2008. līdz 2014. gadam Latvijā un Igaunijā ir strauji pieaugusi pirmapstrādes produkcijas vērtība (attiecīgi par 70% un 51%), kamēr pārējās valstīs pieaugums bija 7-10%. Šajā periodā visās Baltijas valstīs nozīmīgi pieauga kokapstrādes (C16.2) produkcijas vērtība (par 48-67%), kamēr pārējās bija vērojams nozīmīgs samazinājums (Zviedrijā -13%, Somijā -27%). Latvijā mēbeļu rūpniecības produkcijas vērtības pieaugums bija 8%, bet Igaunijā 17%.

Produkcijas vērtības dinamika liecina, ka pirmapstrādē, kur iespējams augstāks automatizācijas līmenis, Somija un Zviedrija ir joprojām konkurētspējīgas, bet tālākapstrāde šajās valstīs sašaurinās. Pievienotās vērtības īpatsvars pirmapstrādes produkcijas vērtībā Zviedrijā bija 1,6 reizes zemāks nekā Lietuvā, kas liecina par ievērojami augstāku produktivitāti. Tālākapstrādē pievienotās vērtības īpatsvara atšķirība ir līdz 22%. No valsts ekonomikas attīstības viedokļa tādējādi izdevīgāka ir tālākapstrāde, jo tiek radīta lielāka pievienotā vērtība.

Produkcijas vērtība uz vienu nodarbināto Zviedrijā un Somijā ir būtiski augstāka nekā Baltijas valstīs (3. att.) – šis produktivitātes rādītājs Latvijā pirmapstrādē ir 5,6 reizes mazāks nekā Zviedrijā. Praktiski tikpat liela šī atšķirība ir arī mēbeļu nozarē – 5,5 reizes. Vērtējot produktivitātes atšķirības pēc kopējās pievienotās vērtības uz nodarbināto, Latvijas mēbeļu nozarē produktivitāte ir pat 6,4 reizes zemāka nekā Zviedrijā. Baltijas valstīs kokrūpniecības galvenais uzdevums ir produktivitātes palielināšana.

Kokrūpniecības produktivitāte starpvalstu salīdzinājumā, 2013. g.⁹

3. attēls

⁹ Eurostat (2016).

2. NOZARES IZAICINĀJUMU ANALĪZE

2.1. LATVIJAS SALĪDZINOŠAIS PIEVILCĪBAS LĪMENIS INVESTĪCIJĀM KOKRŪPNIECĪBĀ

Koksnes resursi ir viena no nozīmīgākajām Latvijas bagātībām, taču saskaņā ar LR CSP datiem 28,3% meža nozares eksporta vērtības 2015. gadā veidoja zāgmateriāli, bet 7,5% – pārējie apaļie kokmateriāli, kurus nevis izvedot, bet apstrādājot Latvijā, saskaņā ar autora aprēķiniem būtu varējusi tikt radīta papildus 0,28 EUR pievienotā vērtība uz vienu realizētās produkcijas eiro. Tam ir nepieciešama valstī esošo tālākapstrādes uzņēmumu attīstība. Tomēr līdzšinējie dati neliecina par strauju tālākapstrādes produktu īpatsvara pieaugumu eksporta vērtībā. Tālākapstrādes attīstību kavē produkta veidam nekonkurētspējīgs ražotāja lielums, tirgus apgūšanai nepieciešamais periods izveidoto jaudu noslogošanai, grūtības pārdot mārketinga intensīvās nozarēs un ierobežota finanšu resursu pieejamība.¹⁰ Tādēļ kokrūpniecības tautsaimnieciskā ieguldījuma palielināšanai ir ļoti svarīgi piesaistīt tādus ārvalstu investorus, kuru rīcībā ir zinātība (angļu val. – *know-how*) un tālākapstrādes apakšnozarēs apgūti starptautiskie tirgi.

Pozitīvs piemērs tika konstatēts Krievijā. Investoriem tiek piedāvāti tālākapstrādes projekti, kuriem veikta priekšizpēte, tirgus izpēte, sagatavots biznesa plāns, finanšu modelis, daļa tehniskās dokumentācijas.¹¹ Tādējādi investors uzreiz var novērtēt produkcijas ražošanas un transportēšanas pašizmaksu, iekšējās atdeves rādītāju, atmaksāšanās periodu un projekta tīro tagadnes vērtību konkrētajā valstī un vietā. Informācijas iegūšana un novērtēšana par iespējamajiem darbības ekonomiskajiem rezultātiem un to salīdzināšana ar alternatīvām ir laikietilpīga barjera investoram. Šo pūliņu

aiztaupīšana varētu palielināt investoru interesi par stratēģiskiem projektiem Latvijas kokrūpniecībā.

Kādi ir svarīgākie faktori lēmumu pieņemšanā par investīcijām konkrētā valstī? Autors veica telefonintervijas ar vairākiem nozares investoriem, lai noskaidrotu, kādi faktori ir nozīmīgi, lemjot par labu investīcijām kokrūpniecībā noteiktā valstī. Kā svarīgākos faktorus eksperti minēja resursu pieejamību (kokmateriāli, darbaspēks) un vairākas pašizmaksu veidojošās komponentes – kokmateriāli, darbaspēka izmaksas, transporta izmaksas, elektroenerģijas izmaksas, nodokļi. Izmantojot *Lursoft* datus, autors analizēja izmaksu struktūru vairākos atšķirīga lieluma kokapstrādes uzņēmumos pirmapstrādē, kokapstrādē un mēbeļu nozarē. Tika secināts, ka pēc īpatsvara pašizmaksā nozīmīgākā izmaksu pozīcija (37-81%) ir kokmateriāli, nākamā svarīgākā ir personāla izmaksas (5-27%), savukārt transporta izmaksas veido 4-11%. Intervāli ir plaši, un atšķirību lielā mērā veido atšķirīgais ražojumu klāsts. Vienā no apjomīgākajiem Eiropas Komisijas pētījumiem kā nozīmīgākie izmaksas veidojošie faktori kokrūpniecībā tika izcelti izejvielu pieejamība un izmaksas, darbaspēka izmaksas un produktivitāte, loģistikas izmaksas, energoresursu cenas, kapitāla tirgus efektivitāte, kapitāla izmaksas.¹²

Ietverot tos nozīmīgos faktorus, par kuriem ir pieejami dati, autors izveidoja matricu, kura raksturo Baltijas valstu, kā arī Somijas un Zviedrijas salīdzinošo priekšrocību līmeni investīcijām kokrūpniecībā (3. tab.).

¹⁰ Nipers, A. & Ozoliņš, J. 2015. Kokrūpniecības nozare. No D. Auers & V. Dombrovskis (Red.). Latvijas konkurētspējas ziņojums. Kopsavilkums. 75-79. lpp. Rīga: Domnīca Certus.

¹¹ Russian Direct Investment Fund. Deep Wood Processing Complex. <http://investinrussia.com/project-database/9>. Skatīts: 18.06.2016

¹² European Commission. 2016. Competitiveness of the European Union Woodworking Industries.

Valstu pievilcības salīdzinājums investīcijām kokrūpniecībā¹³

3. tabula

Raksturojošais parametrs	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija	Zviedrija
Meža krājas apjoms, milj. m ³	633	441	479	2 207	3 242
Darbaspēka izmaksas, tūkst. EUR uz nodarbināto pilna laika ekvivalentā	11	13	11	27	33
Darbaspēka produktivitāte, produkcijas vērtība uz nodarbināto, tūkst. EUR	75	100	43	247	269
Elektroenerģijas cenas indekss, EUR/kWh, 2 000 MWh < patēriņš < 20 000 MWh, Latvija=1	1,0000	0,9378	0,9142	0,7600	0,6331
Uzņēmumu ienākuma nodokļa efektīvā likme ¹⁴ , %	14,3	15,7	13,6	18,6	19,4
Biznesa vide, rangas Doing Business 2017 indeksā	14	12	21	13	9

Katrā projektā var būt atšķirīgs faktora nozīmīgums salīdzinājumā ar citiem faktoriem, piemēram, elektroietilpīgajā mehāniskās celulozes ražošanā elektroenerģija pašizmaksā veido 46%, kamēr smilšukastes izgatavošanā – vien apmēram 2%. Tomēr salīdzinošā matrica pārskatāmā formā sniedz vispārēju priekšstatu par tām priekšrocībām katrā konkrētā valstī, kuras ir saistošas vairumam investīciju projektu.

Cik lielā mērā Latvija ir pievilcīga ārvalstu tālākapstrādes investīciju projektiem, salīdzinot ar kaimiņvalstīm, un ko varētu darīt, lai šo pievilcību nostiprinātu? Autors sagatavoja hipotētiska liela tālākapstrādes uzņēmuma *Sandboxes & Houses* izveides projekta finanšu modeli, kas raksturo jaunizveidota, liela kokapstrādes

uzņēmuma investīciju projektu, kurš mēnesī ražotu 45 tūkst. smilšukastes bērnu rotaļlaukumiem un 40 koka dzīvojamās mājas; plānošanas periods – 10 gadi, pielietotā diskonta likme – 0,1 (4. tab.). Izveidojot šādu uzņēmumu, Latvijā tiktu piesaistītas ārvalstu investīcijas vismaz 53 milj. EUR apjomā, un tā papildus radītā pievienotā vērtība būtu aptuveni 28 milj. EUR gadā, jeb aptuveni 4% no kokrūpniecības kopējā rādītāja 2014. gadā. Modelis tika izmantots, lai novērtētu, kurā valstī projektu būtu izdevīgāk realizēt – kādā no Baltijas valstīm vai arī Somijā vai Zviedrijā. Intervijās ar ekspertiem atšķirīgo finanšu rādītājus ietekmējošo nozīmīgo faktoru loks tika sašaurināts līdz personāla un elektroenerģijas izmaksām, uzņēmumu ienākuma nodokļa likmēm un to bāzes.

¹³ Izmantoti Eurostat dati un industrijas ekspertu sniegtā informācija par faktisko darba samaksu; tumšāks tonējums apzīmē augstāku pievilcības līmeni; izmantota statistika par NACE 2. red. C16; izmantoti jaunākie pieejamie dati; ņemts vērā, ka nesadalītā peļņa Igaunijā netiek aplūkta ar uzņēmumu ienākuma nodokli. Autora konstrukcija, izmantojot Eiropas Komisijas, Eurostat, UNECE/FAO Timber datubāzi, KPMG un Pasaules Bankas datus.

¹⁴ DG Taxation and Customs Union. Taxation Trends in the European Union. Data for the EU Member States, Iceland and Norway. http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2016/econ_analysis_report_2016.pdf. Aplūkots 13.01.2017

Sandboxes & Houses tālākapstrādes investīciju projekta atdeves rādītāju salīdzinājums dažādās realizācijas valstīs, plānošanas periods 10 gadi¹⁵

4. tabula

Rādītājs	Latvija	Igaunija	Lietuva	Somija	Zviedrija
Tīrā tagadnes vērtība (NPV), tūkst. EUR	-490	789	-5 692	-103 996	-140 778
Iekšējās atdeves koeficients (IRR), %	0,099	0,104	0,075	-	-
Komerčiālā rentabilitāte, %	9	9	7	-12	-20
Atmaksāšanās laiks, vienkāršais, gadi	8	8	8	-	-
Atmaksāšanās laiks, diskontētais, gadi	11	10	11	-	-

Ņemot vērā salīdzinoši lielo darbaspēka izmaksu īpatsvaru, kur Lietuva ir konkurētspējīga ar Latviju, un zemākas elektroenerģijas izmaksas šāda veida produktu ražošanā, nedaudz izdevīgāk apskatīto *Sandboxes & Houses* projektu būtu realizēt Lietuvā. Somija un Zviedrija šāda projekta realizācijai būtu absolūti nekonkurētspējīgas augsto darbaspēka izmaksu dēļ, turklāt arī uzņēmumu ienākuma nodokļa likmes šajās valstīs ir augstākas. Šīs Ziemeļvalstis savukārt varētu būt piemērotas produktu ražošanā ar ļoti mazu darbaspēka patēriņu un augstu ražošanas energoietilpību. Lai veidotu Latviju viennozīmīgi pievilcīgāku investīcijām tālākapstrādes projektos, nozīmīgs solis būtu reinvestētās peļņas neaplikšana ar uzņēmumu ienākuma nodokli. Ja Latvijā reinvestētā peļņa netiktu aplikta ar uzņēmumu ienākuma nodokli, tad *Sandboxes & Houses* IRR pieaugtu līdz 13,9%, NPV – līdz 8 819 tūkst. EUR, diskontētais atmaksāšanās laiks būtu 9 gadi.

Darbība Baltijas reģionā varētu būt interesanta uzņēmumiem, kuri meklē tiešu piekļuvi ES tirgum un vēlas ražošanā izmantot vietējos ES meža resursus.

Būtiskākā atšķirība ir starp apskatītajām Ziemeļvalstīm un Baltijas valstīm. Somija un Zviedrija ir acīmredzami augsti pievilcīgas vairumā aspektu, tomēr investoriem jārēķinās ar daudzkārt augstākām darbaspēka izmaksām un lielākiem kapitāla nodokļiem. Jomās ar augstu automatizācijas potenciālu, piemēram, pirmapstrādē, šo problēmu Ziemeļvalstīs var apiet un gūt vēlamu atdevi. Tālākapstrādē darbaspēka īpatsvars pašizmaksā ir augstāks, un šeit priekšrocība ir ražotnēm Baltijas valstīs, kur darbaspēka izmaksas ir ievērojami zemākas. Izvietojot mūsdienīgu tālākapstrādes procesu Baltijas valstīs un nodrošinot noieta iespējas plānotās apjoma ekonomijas sasniegšanai, ražotnes līmenī var sasniegt ar Ziemeļvalstīm salīdzināmu produktivitātes līmeni. Baltijas valstīs var tikt veikta tālākapstrāde arī lielos apjomos ne vien, izmantojot vietējos resursus, bet arī, importējot kokrūpniecības starpproduktus. Savukārt daļa tālākapstrādes ir orientēta uz vietējo tirgu, un minētajās Ziemeļvalstīs tas ir ievērojami lielāks, piemēram, saliekamo koka māju jomā. Tad priekšrocība ir atrasties tuvāk patērētājam, izprast tā vajadzības. Tomēr arī tad ir iespējams ražošanu izvietot Baltijas valstīs, lai nodrošinātu augstāku projekta atdevi.

¹⁵ Autora aprēķini, izmantojot pieņēmumus, kuri izstrādāti sadarbībā ar kokrūpniecības finanšu ekspertiem.

Izvēloties, kurā no Baltijas valstīm investēt tālākapastrādē, jāsecina, ka produktus ar augstāku ražošanas automatizācijas potenciālu izdevīgāk būtu ražot Igaunijā, jo tur iekārtu darbam pieejama lētāka elektroenerģija un ar uzņēmumu ienākuma nodokli netiek aplikta nesadalītā peļņa. Savukārt darbaspēka intensīvākiem produktiem piemērotāka būtu Latvija un Lietuva. Investoriem izvēlēties vienu no Baltijas valstīm var izrādīties ne tik viegli, jo nav acīmredzamu un izšķirošu faktoru, kas ļautu pieņemt tūlītēju lēmumu

par labu vienai vai otrai valstij. Tādēļ liela nozīme ir katras valsts investīciju piesaistes pasākumiem, priekšrocību izskaidrošanai potenciālajiem investoriem, atbalstam investoriem gan valsts, gan pašvaldību līmenī. Latvija ir perspektīva vieta investīcijām tālākapastrādē, taču būtu nepieciešama efektīvāka komunikācija ar potenciālajiem starptautiskajiem investoriem par šīm iespējām. Nozīmīgāko devumu Latvijas konkurētspējas uzlabošanai nodrošinātu reinvestētās peļņas neaplikšana ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

2.2. FINANSĒJUMA PIEEJAMĪBA KOKRŪPNIECĪBAS UZŅĒMUMIEM LATVIJĀ

Finansējuma pieejamība kokrūpniecības nozarē ir ļoti nozīmīga, lai darbaspēka izmaksu pieauguma apstākļos saglabātu un uzlabotu konkurētspēju, paaugstinot produktivitāti un modernizējot ražotnes.¹⁶ Somijā un Zviedrijā, salīdzinot ar Latviju, produktivitāte kokapastrādē ir vidēji 3-7 reizes augstāka. Tomēr jāatzīmē, ka minēto kaimiņvalstu uzņēmumi pēc saražotās produkcijas vērtības ir lielāki, piemēram, pirmapastrādē – 3-4 reizes. Tādējādi, lai sasniegtu līdzīgu produktivitātes līmeni, daudziem Latvijas kokrūpniecības uzņēmumiem būtu vairākkārt jāpalielina darbības apjoms, kas prasa kapitālieguldījumus ražošanas attīstībā, investīcijas pamatlīdzekļos, kā arī kompetenci strādāt plašākā mērogā.

Salīdzinot ar 2008. gadu, Latvijas kokrūpniecības uzņēmumu ilgtermiņa ieguldījumu vērtība bilancē 2014. gadā bija samazinājusies par 5%. Ilgtermiņa ieguldījumu vērtība šo 6 gadu laikā kokapastrādē (C16) bija pieaugusi par 6%, bet mēbeļu rūpniecībā samazinājusies par 28%.¹⁷ Spēcīgākie nozares uzņēmumi, piemēram, *Latvijas Finieris*, realizē apjomīgas investīciju programmas, tajā pašā laikā kapitāla akumulācijas ātrums nozarē kopumā ir lēns. Galvenais ārējā finansējuma avots ieguldījumu finansēšanai ir aizņēmumi no Latvijas kredītiestādēm, kaut gan starptautiskās grupās ietilpstošiem uzņēmumiem aizņēmumus nereti nodrošina to īpašnieki.

Iepriekšējos pētījumos veiktā kokrūpniecības uzņēmumu analīze ļāva secināt, ka ekonomiski spēcīgi un perspektīvi kokrūpniecības uzņēmumi ir spējīgi piesaistīt ārējos finanšu resursus vajadzīgajā apjomā, tomēr kredītiestādes atturas piešķirt līdzekļus uz vairāk nekā 3 gadiem bez iepilnnotas noteikumu pārskatīšanas.¹⁸ Tas liecināja, ka

ilgtermiņa ieguldījumu veikšanai kokrūpniecībā pastāv finanšu resursu pieejamības ierobežojumi pat ekonomiski spēcīgākajiem uzņēmumiem. Tajā pašā laikā tika konstatēts, ka vairumam uzņēmumu papildus resursu pieejamība ir ierobežota, vai arī tie nav nepieciešami, jo uzņēmumiem ir produkta veidam nekonkurētspējīgs ražotāja lielums, tirgus apgūšanai nepieciešams papildus laiks izveidoto jaudu noslogošanai, un ir grūtības pārdot mārketinga intensīvā nozarē. Intervējot banku pārstāvjus, tika secināts, ka banku ieskatā kokrūpniecība ir kapitālietilpīga nozare, līdz ar to parasti uzņēmumiem ir augsts saistību slogs, kas var ierobežot papildus saistību uzņemšanos. Šajā pētījumā savukārt autors izvērtēja, vai tiešām kredītiestāžu aizdevumu pieejamība vadošajiem kokapastrādes un mēbeļu rūpniecības uzņēmumiem ir ierobežota. Tika apskatīti publiski pieejamie uzņēmumu gada pārskatu dati, veiktas telefonintervijas ar uzņēmumu pārstāvjiem par sadarbību ar kredītiestādēm, kā arī aptaujāti vairāku banku pārstāvji.

Vadošos kokrūpniecības uzņēmumus vairumā gadījumu raksturo pozitīva apgrozījuma pieauguma dinamika, kā arī pieņemams (virs 1) vai augsts kopējās likviditātes (*current ratio*) rādītājs (5. tab.). Zemāka kopējā likviditāte ir dažiem lieliem uzņēmumiem (*Kronospan Riga* un *Latgran*), taču ir jāņem vērā, ka tie ietilpst starptautiskās uzņēmumu grupās, kur noteicošā ir visas grupas, nevis atsevišķa uzņēmuma kredītspēja. *AKZ* un *Stora Enso Latvija* likviditāte ir vērtējama pat kā pārlietu augsta, kas var norādīt uz neefektīvu apgrozāmo līdzekļu izmantošanu. Pašu kapitāla koeficienta (*equity ratio*) analīze ļauj secināt, ka, ar dažiem izņēmumiem, apskatītie kokrūpniecības uzņēmumi strādā galvenokārt ar pašu kapitālu.

^{16,18} Nipers, A. & Ozoliņš, J. 2015. Kokrūpniecības nozare. No D. Auers & V. Dombrovskis (Red.). Latvijas konkurētspējas ziņojums. Kopsavilkums. 75-79. lpp. Rīga: Domnīca Certus.

¹⁷ Centrālā statistikas pārvalde. 2016.

Vadošo kokrūpniecības uzņēmumu piesaistītie kredītiestāžu aizdevumi, 2015. g¹⁹

5. tabula

Uzņēmums	Apstrādes pakāpe	Apgrozījums, tūkst. EUR	Kopējā likviditāte	Kredīti, tūkst. EUR	Kreditlīnijas, tūkst. EUR	Bankas
 LATVIJAS FINIERIS	T	194 372	1,5	56 531	-	DNB Banka, SEB Banka, Swedbank
 Ironospaam RIGA	T	154 714	1,1	28 762	-	Swedbank
 LATGRAN	T	97 650	0,9	80 000	9 991	Danske Bank, ERAB, Nordea Bank, Danske Bank
 STORAENSO	P	61 352	6,8	-	-	-
 AKZ	p*	60 585	7	0,15	3 500	DNB Banka
 VIKA	P	59 149	3,6	3 033	-	SEB Banka
 GK	p*	55 854	2,8	-	-	-
 BYKO	T*	54 883	3,3	3 428	3 096	Danske Bank
 KUREKSS SIA	p*	51 347	1,9	4 503	-	DNB Bank, Swedbank
 rettenmeier®	P	34 842	1,3	-	3 285	SEB Banka, DNB Banka,
 AVOTI SWP	T	30 204	1,3	2 322	-	Danske Bank
 DK	T	18 149	1,3	4 767	-	DNB Banka

¹⁹ Lursoft dati un intervijas ar uzņēmumu pārstāvjiem. T = tālākapstrāde un P = pirmapstrāde.

Tātad gandrīz visiem vadošajiem kokrūpniecības uzņēmumiem nav pārlietu augsts kreditoru slogs, kas varētu kavēt papildus kredītiestāžu aizdevumu piesaisti. Arī aptaujātie banku pārstāvji pauda viedokli, ka finanšu plānošana un pārvaldība nozares līderiem ir augstā līmenī. Līdz ar to ticamība prognozētajai nākotnes naudas plūsmai ir pietiekama kas savukārt ir nozīmīgs faktors kredītēšanā.

Nevienai no aptaujātajām organizācijām, pretēji iepriekš pētījumos secinātajam, vairs nav bijis problēmu ar kredītu saņemšanu uz nepieciešamo periodu, vidēja vai ilga termiņa investīciju finansēšanai. Garākais kredīta termiņš vadošajiem uzņēmumiem, kurš tika konstatēts pētījumā, bija 7 gadi. Kokrūpniecības nozarē ilgtermiņa kredīti pamatā pārsniedz 3 gadus.

Vadošajiem kokrūpniecības uzņēmumiem, no kuru attīstības lielā mērā ir atkarīga nozares attīstība un tautsaimnieciskais efekts, finansējums ir pieejams nepieciešamajā termiņā un apjomā. Finansējuma pieejamība kā problēma joprojām ir aktuāla galvenokārt mazajiem un vidējiem kokrūpniecības nozares dalībniekiem. Grūtāk pieejami kredītresursi ir arī mēbeļu rūpniecībai, jo tai raksturīgāki vājāki darbības rādītāji. Daļai mazo un vidējo uzņēmumu kredītpēja ir pietiekami augsta, tie attīstās, bet vēl nav izjutuši nepieciešamību piesaistīt papildus kredītresursus. Savukārt daļa uzņēmumu nevar piesaistīt kredītresursus, jo tiem ir pārlietu augsts kredītu slogs, vāji finanšu rādītāji un neskaidras attīstības perspektīvas. Tas norāda, ka pastāv zināmas finanšu pieejamības problēmas, bet to cēloņi meklējami galvenokārt pašos uzņēmumos un apakšnozarēm raksturīgajos attīstības ierobežojumos.

2.3. LATVIJAS KOKRŪPniecības NOZARES SADARBĪBA AR ZINĀTNISKAJĀM INSTITŪCIJĀM

Kokrūpniecības uzņēmumu darbību ietekmē sistēmiskā infrastruktūra, svarīga ir ar pirmapstrādes un tālākapstrādes pētniecību saistīto pakalpojumu pieejamība konkrētajā reģionā, kā arī dažādu produktu testu pieejamība. Kokrūpniecībai nozīmīga ir arī to zinātnisko institūciju kvalitāte, no kuras ir atkarīga mežsaimniecība. Pētniecības un attīstības izdevumu līmeņa ziņā kokrūpniecība nav starp vadošajām nozarēm. Saskaņā ar Latvijas Kokrūpniecības federācijas eksperta sniegto vērtējumu pētniecības un attīstības izdevumu īpatsvars izmaksās kokrūpniecības nozarē Latvijā ir aptuveni 1%, t.i., apmēram 20 milj. EUR.

Latvijā ir vairākas meža nozares zinātniskās institūcijas, kuru darbība ir vērtējama gan kā pievilcības faktors potenciālajām investīcijām, gan kā priekšrocība esošajiem kokrūpniecības uzņēmumiem. Starptautiskā izvērtējumā (6. tab.) Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts ir atzīts par vienu no 15 spēcīgākajām un perspektīvākajām zinātniskajām institūcijām valstī, samērā labu novērtējumu ieguvusi arī mežzinātnes jomā strādājošais institūts *Silava*. Zemu novērtējumu ieguvusi LLU Meža fakultāte un Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts.

Meža nozares zinātnisko institūciju izvērtējuma rezultāti, 2015. g.²⁰

6. tabula

Zinātniskā institūcija	Pētniecības kvalitāte	Ietekme uz zinātnes nozari	Ekonomiskā un sociālā ietekme	Pētniecības vide un infrastruktūra	Attīstības potenciāls	Kopējais vērtējums
Latvijas Valsts mežzinātnes institūts <i>Silava</i>	3	3	4	3	3	3
Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts	4	4	5	4	4	4
Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts	1	1	3	1	2	1
LLU Meža fakultāte	2	2	2	2	2	2

²⁰ Minimālais vērtējums – 1, maksimālais vērtējums – 5.

Latvijas Valsts mežzinātnes institūts *Silava* ir vadošais mežzinātnes institūts Baltijas valstīs un viens no vadošajiem reģionā; tajā strādā vairāk nekā 160 zinātnieki. *Silava* aktīvi sadarbojas ar *VAS Latvijas valsts meži* (LVM), sniedzot pētniecības pakalpojumus, kā arī ar Meža īpašnieku biedrību. Saskaņā ar institūta vadītāja sniegto informāciju iestādes budžets pēdējā desmitgadē ir pieaudzis 18 reizes, kam iemesls ir ne vien valsts pasūtījumi, bet arī konkurētspēja zinātnisko projektu īstenošanā, sadarbojoties ar citām organizācijām.

Latvijas Lauksaimniecības universitātes Meža fakultāte (LLU MF) ir vienīgā iestāde Latvijā, kur iespējams apgūt kokapstrādes, mežzinātnes un mežinženiera pamatstudiju programmas, kā arī iegūt maģistra (meža ekoloģija un mežkopība, meža darbi un tehnika, meža ekonomika un politika, darba aizsardzība un drošība) un doktora grādu (koksnes materiāli un tehnoloģijas un mežzinātne) šajā jomā. LLU pēdējos gados samērā strauji tiek attīstīta pētniecības infrastruktūra dažādās bioekonomikas jomās (piemēram, veikti ievērojami ieguldījumi pārtikas tehnoloģiju infrastruktūrā), taču daudz mazākā mērā – mežsaimniecībā. Galvenie LLU MF zinātniskā darba virzieni saistīti ar meža politikas realizācijas gaitu, koksnes kā konstrukciju materiāla kvalitātes kompleksu izvērtēšanu, koksnes pielietošanas iespējām kompozītu materiālu izgatavošanā un saplākšņu kvalitātes prognozēšanu, energoefektivitātes uzlabošanu kokapstrādē.

Vienā ēkā ar LLU MF Kokapstrādes katedru atrodas Baltijā vislabāk aprīkotais kokapstrādes pētniecības centrs – *Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts (MeKA)*. To 2004. gadā dibināja Latvijas kokrūpniecības federācija (LKF), LLU un *VAS Latvijas valsts meži*. Atšķirībā no citām meža nozares institūcijām *MeKA* pamatdarbība ir lietišķie pētījumi un testēšanas pakalpojumi kokrūpniecības uzņēmumiem. Institūts

vienlaikus ir arī LLU MF pētniecības un mācību bāze. *MeKA* ir vienīgā šāda veida institūcija Baltijas valstīs, kura turklāt sekmīgi eksportē savus pakalpojumus. Piemēram, vairums pasūtījumu ugunsdrošības testu veikšanai ir no ārvalstu klientiem. Starptautiskajā zinātnisko institūciju novērtējumā *MeKA* ir novērtēta kā testēšanai, bet ne pētniecībai piemērota zinātniskā iestāde, tomēr tai ir potenciāls kļūt par spēcīgu un starptautiski atzītu nacionālu zinātnisko institūtu.

Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts (KĶI) veic fundamentālos pētījumus koksnes zinātnes, koksnes ķīmijas un tehnoloģijas, polimēru ķīmijas un tehnoloģijas nozarēs, lietišķos pētījumus biomasas produktu un to iegūšanas tehnoloģiju izstrādē, veic zinātnisko ekspertīzi un sniedz pētniecības pakalpojumus.²¹ Tiek īstenoti arī komercpētījumi ārvalstu pasūtītājiem. Tomēr lietišķas ievirzes pētniecības pakalpojumu sniegšanu Latvijas pasūtītājiem kavē ES fondu nenoteiktība finansējuma saņemšanā. Rezultātā KĶI ir vairākas augsti kvalificētu zinātnieku darba grupas, kuru specializācija atbilst tieši Latvijas specifiskajām vajadzībām, bet tās nav pietiekoši noslogotas un tādēļ – ir zemāk atalgotas. Tajā pašā laikā darba grupām, kuras izpilda ārvalstu pasūtījumus, šāda problēma nav izteikta. Tādējādi tiek veicināta institūta un darbinieku orientācija uz ārvalstu zinātnes un uzņēmumu pasūtījumu izpildi un samazināts ieguldījums Latvijas tautsaimniecībā.

Latvijā ir labi attīstītas ar kokrūpniecības nozari saistītās zinātniskās institūcijas. Kokrūpniecības pētniecības pasūtījumu apjomi pieaug, tiek apkalpoti ārvalstu klienti, rodas iespēja piesaistīt gados jaunāku personālu, attīstīt infrastruktūru. Pētniecības bāze, kas pilnveidota, pateicoties struktūrfondu atbalstam, var kalpot par vienu no Latvijas kokrūpniecības attīstības stūrakmeņiem. Turklāt attīstītas pētniecības institūcijas rada papildus pievilcību tiem ārvalstu investoriem, kuri būtu ieinteresēti ieguldīt tālākstrādē.

²¹ Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts. Nolikums. <http://www.kki.lv/index.php?lang=lv&id=16>. Skatīts: 04.07.2016.

REKOMENDĀCIJAS

1. rekomendācija

INVESTORU PIESAISTE TĀLĀKAPSTRĀDEI KOKSNES RESURSU EFEKTĪVĀKAI IZMANTOŠANAI UN PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS RADĪŠANAI LATVIJĀ

- Sagatavot stratēģisku tālākapstrādes projektu piedāvājumus ar piesaisti vietai, ar tehnisko priekšizpēti un ekonomiskajiem aprēķiniem (LIAA).
- Argumentēti formulēt Latvijas priekšrocības investīcijām tālākapstrādē un sagatavot informāciju stilistiski korektā angļu valodā (LIAA).
- Minētās priekšrocības efektīvā veidā prezentēt LIAA interneta vietnē, izmantojot infografikas, audiovizuālos materiālus un citus mūsdienu komunikācijas instrumentus; veikt piedāvātā satura meklējumuprogrammu (SEO) optimizāciju ar mērķi nodrošināt Latvijas informācijas parādīšanos pirmajā rezultātu lapā ar investora uzmanību saistošu īssaturu (LIAA).

2. rekomendācija

PIEEJAMĀ FINANSĒJUMA IZMANTOŠANAS VEICINĀŠANA LATVIJAS KOKRŪPNIECĪBAS UZŅĒMUMOS

- Veikt grozījumus likumā „Par uzņēmumu ienākuma nodokli”, nosakot, ka nesadalītā peļņa nav ar nodokli apliekamais objekts (Finanšu ministrija).
- Samazināt elektrības cenas industriālajiem patērētājiem līdz Baltijas valstīs konkurētspējīgam līmenim (Ekonomikas ministrija).
- Nodrošināt starptautiska līmeņa vadības konsultāciju pieejamību kokrūpniecības nozares uzņēmumu augstākā līmeņa vadībai to kapacitātes paaugstināšanai (Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija).

3. rekomendācija

KOKRŪPNIECĪBAS PĒTNIECĪBAS ATTĪSTĪBA

- Nodrošināt finansējumu LLU MF pētniecības infrastruktūras attīstībai, lai topošo kokrūpniecības nozares praktiķu vidū atbalstītu pētniecības ievirzi (Zemkopības ministrija).
- Veikt administratīvā sloga aprēķinu Latvijas administrētajos ES fondu zinātnes un pētniecības projektos saskaņā ar paplašināto standarta izmaksu modeli; izvirzīt un sasniegt administratīvā sloga samazināšanas mērķus (Izglītības un zinātnes ministrija, Finanšu ministrija).
- Piesaistot investorus tālākapstrādei, pozicionēt Latviju kā reģionālo līderi meža un kokrūpniecības fundamentālās un lietišķās pētniecības jomā (LIAA).

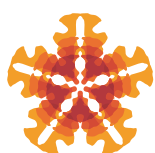

Par autoru:

Jānis Ozoliņš

ir SIA „Uzņēmumu vadības ekspertu birojs” valdes priekšsēdētājs. Studējis Latvijas Lauksaimniecības universitātē, Latvijas Universitātē un Misūri-Kolumbijas universitātē (*University of Missouri-Columbia*). Sniedz vadības konsultāciju pakalpojumus galvenokārt pārtikas rūpniecības, kokapstrādes,

mašīnbūves, ķīmiskās rūpniecības un pakalpojumu nozaru uzņēmumiem, kā arī piedalās pētniecības projektos. Galvenās pētniecības tēmas ir ES fondu atbalsta ietekmes novērtēšana un apstrādes rūpniecības apakšnozaru attīstības iespēju izpēte.

CERTUS

domnīca mērķtiecīgai izaugsmei

Latvijas ekonomisko izaugsmi var panākt tikai ar kopīgiem spēkiem. *Domnīca Certus* veicina dialogu ar uzņēmējiem, zinātniekiem un publiskā sektora lēmumu pieņēmējiem, lai radītu attīstības idejas, kas balstītas zināšanās un pieredzē. Idejas, kas var virzīt Latviju pa mērķtiecīgas izaugsmes ceļu, sabalansējot liberālas tirgus ekonomikas attīstības principus ar pārdomātu un fokusētu valsts atbalstu Latvijas tautsaimniecības nozaru attīstībai.

Rīga. Domnīca Certus. 2017.